

ВОЛИНСЬКА ПРАВОСЛАВНА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Голова приймальної комісії - ректор
Волинської Православної
Богословської Академії
прот. Володимир Вакін,
кандидат богословських наук, доцент

«23» лютого 2018 року

ПРОГРАМА

комплексного фахового вступного випробування для вступу на другий
(магістерський) рівень вищої освіти зі спеціальності 041 Богослів'я

Програма схвалена і рекомендована кафедрою Священного Писання і
Богослів'я (протокол № 4)

Програма розглянута та схвалена на засіданні Приймальної комісії ВПБА
(протокол № 1)

Відповідальний секретар
приймальної комісії

прот. Василій Лозовицький

Загальні положення

Програма фахового вступного випробування на другий (магістерський) рівень вищої освіти зі спеціальності 041 Богослів'я складається з питань циклу основних дисциплін, які покликані здійснити перевірку теоретичних знань та практичних вмінь вступників з таких предметів: Священне Писання Старого і Нового Завіту, догматичне богослів'я, загальноцерковна історія, історія Української Православної Церкви.

Вступне фахове випробування проводиться у письмовій формі. Кожен абітурієнт виконує по чотири завдання з богослів'я, вміщені у білетах.

Кількість білетів – 30.

Зразок білета.

1. *Переклади Священного Писання.*
2. *Незмінність християнського віровчення з боку змісту і числа догматів. Важливість і значення догматів.*
3. *Благовісницька праця святих апостолів Петра, Андрія, Якова та Іоана.*
4. *Утворення Галицької Митрополії. Взаємини між Церквою і державою в Галицько-Волинському князівстві.*

Зміст програми

Перелік питань з курсів «Священне Писання Старого і Нового Завіту»

1. Поняття про Священне Писання. Головний предмет, назва та значення Біблійної науки. Поділ Священних книг за змістом та часом написання. Поняття про канонічні і неканонічні книги. Поділ книг Священного Писання на розділи та вірші.
2. Переклади Священного Писання.
3. Історія формування П'ятикнижжя. Свідчення про автора.
4. Книга Буття. Час, місце написання та поділ за змістом.
5. Книга Чисел. Назва, час, місце та мета написання. Поділ за змістом.
6. Книга Вихід. Назва, час, місце і мета написання. Важливі прообрази Ісуса Христа в книзі Вихід. Синайське законодавство.
7. Історичні книги Старого Завіту.
8. Повчальні книги Старого Завіту.
9. Короткий огляд життя Соломона і його творчості.
10. Поняття про пророчі книги і їх значення. Біблійний і хронологічний порядок пророчих книг.
11. Книга пророка Іони. Свідчення про пророка. Склад і зміст книги.
12. Псалми: пророчі, молитовно-втішальні, подячно-похвальні. Першопочаткові збірники псалмів і з'єднання їх в одну книгу.
13. Неканонічні книги. Ставлення до неканонічних книг Православної Церкви.
14. Головні предмети вчення у книзі Іова.
15. Поняття про Священні книги Нового Завіту. Коротка історія канону

- новозавітних книг. Достовірність священних книг Нового Завіту. Оригінальність Священного новозавітного тексту.
- 16.Поняття про Четвероєвангеліє. Відомості про письменників, характеристика. Час, місце і мета написання.
  - 17.Книга діянь апостолів: назва книги, письменник, мета, час і місце написання.
  - 18.Соборні послання апостолів. Число, мета написання.
  - 19.Ап. Павло - апостол народів. Особа ап. Павла і його внесок в розбудову Церкви Христової. Послання ап. Павла: число, порядок розміщення в каноні.
  - 20.Послання до римлян. Заснування Римської Церкви. Аналітичний огляд змісту і поділ послання.
  - 21.Перше та друге послання до коринф'ян. Заснування Церкви Коринфської. Аналітичний огляд змісту і поділ послань.
  - 22.Послання до галатів. Заснування Церкви в Галатії. Аналітичний огляд змісту і поділ послання.
  - 23.Послання до ефес'ян. Заснування Церкви Ефеської. Аналітичний огляд змісту послання.
  - 24.Послання до филип'ян. Заснування Церкви в Филипах. Аналітичний огляд змісту послання.
  - 25.Послання до колос'ян. Заснування Церкви в Колосах. Аналітичний огляд змісту послання.
  - 26.Перше та друге послання до Солун'ян. Заснування Церкви в Солуні. Аналітичний огляд змісту послань.
  - 27.Перше та друге послання до Тимофія: настанови апостола. Аналітичний огляд змісту.
  - 28.Послання до Тита, до Филимона. Адресат, мета і час написання, огляд змісту.
  - 29.Послання до євреїв. Причини написання, огляд змісту послання.
  - 30.Одкровення ап. Іоана Богослова: автор, мета написання, огляд змісту.

Абітурієнти повинні знати і вміти

Традиційні тлумачення основних тем і месіанських місць Священного Писання;

Принципи тлумачення Священного Писання (з теоретичної точки зору і в історичному контексті).

Біблійну ісагогіку книг Священного Писання Старого і Нового Завіту (авторство, час і місце написання книг, історію збереження тексту, богослужбове використання).

Орієнтуватися в проблематиці тлумачень книг Священного Писання Старого і Нового Завіту.

Здійснювати ісагогіко-екзегетичний аналіз найважливіших фрагментів книг Священного Писання Старого і Нового Завіту.

Рекомендована література

1. Біблія: книги Священного Писання Старого та Нового Завіту / пер. Патріарха Філарета (Денисенка). - К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. - 1416 с.
2. Введение в Ветхий Завет / Под ред. З.Ценгера. - М.: ББИ, 2008.
3. Егоров Г., свящ. Священное Писание Ветхого Завета: Учебное пособие / Г. Егоров. - М.: ПСТГУ, 2007.
4. Иванов А., прот. Пророческие книги Ветхого Завета: курс лекций / А.Иванов. - СПбДАиС, 1994.
5. Ла Сор У.С. Обзор Ветхого Завета / У.С.Ла Сор, Д.А. Хаббард, Ф.У. Буш - Одесса: Богомыслие, 1998.
6. Марусяк М., прот. Книги Святого Письма Нового Завіту. Конспект лекцій. - Чернівці: Рута, 1999. - 60 с
7. Марусяк М., прот. Біблійна історія Старого Завіту. У 2-х ч. Навчальний посібник. - Чернівці: Рута, 2001. - 547 с.
8. Марусяк М., прот. Четвероєвангеліє. Монографія. - Снятин: Прут Принт, 2001 - 390 с.
9. Марусяк М., прот. Книга Діянь святих Апостолів. Ісагогіко-екзегетичний огляд.- Чернівці: Рута, 2004. - 336 с.
10. Марусяк М., прот. Сборні послання. Ісагогіко-екзегетичний огляд.- Чернівці: Рута, 2005.
11. Новый библейский комментарий: в 3-х ч. Ч.1-2.- СПб.: Мирт, 2000.
12. Сорокин А., прот. Введение в Священное Писание Ветхого Завета. Курс лекций / А.Сорокин.- СПб.: Институт богословия и философии, 2002.
13. Снигирев Р. Законоположительные книги Ветхого Завета / Р. Снигирев. - М.: Когито-Центр, 2010.
14. Тов Э. Текстология Ветхого Завета / Э.Тов. - М.: ББИ, 2001.

Перелік питань з курсу «Догматичне богослів'я»

1. Поняття про догматичне богослів'я. Поняття про догмат. Джерела християнського віровчення. Завдання науки про догмати. Відношення розуму до істин Одкровення.
2. Незмінність християнського віровчення з боку змісту і числа догматів. Важливість і значення догматів.
3. Віровикладення древньої вселенської Церкви і символічні книги. Римокатолицькі і протестантські віровикладення та символічні книги.
4. Можливість пізнання Бога. Засоби богопізнання. Моральні умови богопізнання.
5. Поняття про суттєві властивості Єства Божого. Духовність сутності Божої. Властивості Єства Божого як Духа. Єдність і єдинство Боже.
6. Історія догмату про Святу Тройцю. Троїчність лиць в Божестві. Свідчення

Священного Писання про Троїчність Лиць в Бозі.

7. Божество Бога Отця. Божество Бога Сина. Божество Бога Духа Святого.
8. Єдиносущність Лиць Святої Тройці.
9. Особисті властивості Лиць Святої Трійці.
10. Бог - Творець світу. Образ творіння. Неправославне вчення про виникнення світу. Причина творіння світу. Досконалість створеного світу.
11. Дійсність буття духовного світу. Походження і природа ангелів. Діяльність ангелів і їхні властивості.
12. Бог - Творець людини. Природний склад людини. Душа людини та її відмінність від тіла. Походження душ окремих людей. Питання дихотомії і трихотомії. Образ Божий в людині. Призначення людини у світі.
13. Бог - Промислитель світу. Дійсність Промислу Божого і його необхідність для світу.
14. Бог - Промислитель людини до гріхопадіння.
15. Зло і гріх у світі. Страждання і смерть та їх походження. Падіння в ангельському світі і його час. Гріхопадіння людей і його історія. Можливість гріхопадіння. Наслідки гріхопадіння. Первородний гріх. Його загальність і спадковість.
16. Першоєвангеліє. Приготування роду людського до прийняття Месії. Повнота часу. Пришестя на землю і втілення Сина Божого. Ісус Христос є обіцяний Месія.
17. Господь Ісус Христос є Істинний Бог. Повнота людської природи в Ісусі Христі. Необхідність цього для нашого спасіння.
18. Христологічні ересі в історії Церкви і боротьба з ними. Образ єднання природ у Христі. Єдине поклоніння Ісусу Христу. Безгрішність людської природи у Христі.
19. Приснодівство Божої Матері. Пресвята Діва Марія є Богородиця.
20. Викуплення людства. Поняття викуплення. Необхідність викуплення і освячення людства. Кому і за що приноситься Жертва Христа? Звільнення від "Клятви Адама" і "Клятви Закону".
21. Фізичні і моральні наслідки гріхопадіння. Милість Божа до впалого людства. Поняття про спасіння. Від чого спасає Господь Ісус Христос?
22. Поняття про троїчне служіння Господа нашого Ісуса Христа.
23. Молитви Церкви за померлих. Час другого пришестя Ісуса Христа. Його ознаки. Друге Пришестя Христа. Воскресіння мертвих і переміна живих при кінці світу.
24. Поняття про таїнства як закон освячення. Церква - посередниця освячення людини.
25. Сходження Ісуса Христа у пекло і перемога над ним. Воскресіння Ісуса Христа і значення його в справі спасіння. Вознесення Господа нашого Ісуса Христа на небо, вічне царювання після вознесення.
26. Необхідність Божественної допомоги для засвоєння людьми спасіння, яке їм дарується. Поняття про благодать як про освячуючу силу Святого Духа.
27. Смерть тілесна і безсмертя душі. Особистий суд. Поняття про митарства. Стан праведників і грішників після особистого суду. Загальний суд і кінцева участь праведних і грішних.
28. Церква небесна (торжествуюча) і Церква земна (воююча). Основа і мета

- Церкви. Єднання Церкви з її Главою Христом і Святим Духом. Необхідність належати до Церкви для спасіння. Суттєві властивості Церкви Христової.
29. Церковна ієрархія, її боговстановленість та необхідність апостольського преемства. Благодать Божа, її дія і свобода людини.
  30. Молитовне заступництво (клопотання) святих за віруючих, які живуть на землі. Молитовне призивання святих.

Абітурієнти повинні знати і вміти:

- найважливіші джерела догматичного богослів'я та історію розвитку православної догматики;
- розуміти основні принципи православної догматики;
- володіти богословською термінологією і проблематикою;
- знати методологію засвоєння догматичного матеріалу;
- знати наступні розділи православного догматичного богослів'я: Христологію, Сотеріологію, Еклезіологію, Сакраментологію, Есхатологію.
- знати сучасні догматичні течії в Православ'ї.
- використовувати отримані теоретичні знання для формування суджень з догматичних питань;
- на основі Священного Писання і Передання викластивіровчення Церкви з різних питань;
- використовувати догматичну лексику і термінологію, володіючи понятійним апаратом;
- формулювати основні положення сучасних догматичних концепцій;
- критично оцінювати вчення інших релігій і конфесій і вказувати на його помилкові судження;
- об'єктивно аналізувати сучасні богословські течії.

Рекомендована література

1. Біблія: книги Священного Писання Старого та Нового Завіту / пер. Патріарха Філарета (Денисенка). - К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. - 1416 с.
2. Алипий (Кастальский-Бороздин), архим. Исаяя (Белов), архим. Догматическое богословие. Свято-Троицкая Сергиева Лавра, 1994.
3. Вепрук В., прот. Догматичне богослів'я. - Чернівці: Рута, 2000 - 405 с.
4. Воронов Л., прот. Догматическое богословие. СПбДА, 1994.
5. Давыденков О., свящ. Догматическое богословие. - М., 2005.
6. Лосский В.Н. Очерк мистического богословия Восточной Церкви. Догматическое богословие. М. 1991.
7. Макарий (Булгаков), митроп. Православное Догматическое богословие. - М.: Паломник, 1999.

8. Малиновский Н., прот. Православное догматическое богословие. - В 2 тт. - Ставрополь Губернский, 1903.
9. Сильвестр (Малеванский), еп. Опыт православного догматического богословия. - 3-е изд. - Киев, 1892. - Т. I-V.

**Перелік питань з курсу
«Загальноцерковна історія та історія Помісних Церков»**

1. Поняття про церковну історію. Джерела церковної історії.
2. Заснування Церкви Господом Ісусом Христом. Перші успіхи апостольської праці. Життя перших християн. Обрання дияконів. Святий першомученик архidiaкон Стефан.
3. Розповсюдження Церкви. Хрещення сотника Корнилія та початок навернення язичників. Навернення Савла. Місійні подорожі апостола Павла.
4. Благовісницька праця святих апостолів Петра, Андрія, Якова та Іоана.
5. Благовісницька праця святих апостолів Филипа, Варфоломія, Фоми, Якова, Алфея, Іуди Якового, Симона Зилота та Матфія.
6. Зруйнування Єрусалима. Значення цієї події для християнської Церкви. Причини гонінь на християн у Римській імперії. Періоди гонінь, їх особливості.
7. Міланський едикт. Його значення для Церкви. Мужі апостольські. Християнські апологети.
8. Становище християн під час правління імператора Юліана Відступника. Остаточна перемога християнства над язичництвом під час правління наступників імператора Юліана.
Розповсюдження християнства в Північній Африці, Ефіопії, Грузії та Вірменії.
9. Розповсюдження християнства в Німеччині, Франції, Великобританії та Скандинавії. Розповсюдження християнства серед слов'янських народів.
10. I-ий Вселенський Собор, передумови та причини його скликання.
11. Встановлення ієрархії і її устрій в перші III століття. Церковне управління в IV ст. Єпископат. Утворення церковних округів: митрополії і патріархати. Чернецтво на Сході і на Заході.
12. Єресь гностицизму. Антитринітарії - помилковий погляд на догмат про Святу Тройцю. Патрипасіани. Вчення Павла Самосатського. Монтаністи та їхнє вчення про церковну дисципліну.
13. Великий церковний розкол.
14. 2-ий Вселенський Собор. Час, місце, причини скликання.
15. Іслам, сутність вчення, головні засади ісламу. Коран.
16. Єресь Несторія, сутність його лжевчення. Папа Целестин та святий Кирил Олександрійський в боротьбі з новою єрессю. 3-ій Вселенський Собор, причина скликання, час та місце.
17. Десять Помісних Соборів (місце, назва, роки).
18. Лжевчення Євтихія або монофізитство. Папа Лев Великий в обороні Православ'я. 4-ий Вселенський Собор, причини скликання, час та місце.

19. Древні Східні Церкви: Вірменська Церква.
20. 5-ий Вселенський Собор. Причини скликання, перебіг виступів.
21. Монофелітство. Захисники Православ'я: Єрусалимський Патріарх Софроній, святий Максим Сповідник і папа Мартин I. 6-ий Вселенський Собор, причини скликання, час та місце проведення, постанови.
- 21.7-ий Вселенський Собор. Перипетії боротьби за іконошанування. Патріарх Тарасій і цариця Ірина.
22. Константинопольська Православна Церква - заснування та історія. Історичний шлях Елладської Православної Церкви.
23. Заснування та короткий історичний огляд Єрусалимської Православної Церкви.
24. Антіохійська та Олександрійська Православні Церкви - короткий історичний огляд.
25. Грузинська Православна Церква - короткий історичний огляд.
26. Заснування та короткий історичний огляд Сербської та Чорногорської Православних Церков.
27. Історичний шлях Румунської та Болгарської Православних Церков.
28. Заснування та історичний шлях Кіпрської Православної Церкви. Албанська Православна Церква - короткий історичний огляд.
30. Чехословацька Православна Церква та її короткий історичний огляд. Проголошення автокефалії Польської Православної Церкви в 1922 році та її визнання.

Абітурієнти повинні знати і вміти:

- основні етапи становлення і розвитку християнської Церкви з моменту заснування до поділу Церков на Східну і Західну;
- особливості формування християнського віровчення в період Вселенських Соборів;
- життя і діяльність великих церковних діячів (апостолів, учителів Церкви, святих Отців);
- релігійно-моральний стан Юдеї, Римської імперії в перші століття християнства;
- процес християнізації Римської імперії, розповсюдження християнства в епоху Вселенських Соборів;
- аргументовано, грамотно, доступно висловлювати важливі свідчення про розповсюдження і становлення християнської Церкви;
- співвідносити появу єретичних і схизматичних вчень з християнським вченням в конкретних історичних обставинах;
- структуру Православної Церкви і давніх східних церков в історичній перспективі і в сучасний час, хронологію ключових подій в історії церков, роль окремих особистостей і рухів в церковно-історичному процесі;
- аналізувати проблематику догматичних, канонічних та інших рухів і суперечок;

- використовувати, аналізувати церковно-історичні джерела, історіографію і наукову літературу.

Рекомендована література

1. Біблія: книги Священного Писання Старого та Нового Завіту / пер. Патріарха Філарета (Денисенка). - К.: Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. - 1416 с.
2. Блохин В. История поместных Православных Церквей. - Екатеринбург: Рос. гос. пед. ун-т, 2004. - 245 с.
3. Болотов В.В. Лекции по истории Древней Церкви: В 4-х т. - М.: Мартис, 2000 - 2003.
4. Дворкин А. Очерки по истории Вселенской православной Церкви. Изд.3-е, перераб. и доп. / А. Дворкин.- Нижний Новгород: Христианская библиотека, 2006. - 935 с.
5. Карташев А.В. Вселенские соборы / А.В. Карташев. - М.: Христианская жизнь, 2006. - 686 с.
6. Лебедев А.П. Вселенские Соборы IV-V веков / А.П. Лебедев.- СПб.: Из-во Олега Абишко, 2007. - 319 с.
7. Лебедев А.П. Вселенские Соборы VI,VII и VIII веков. Изд. 2-е. / А.П. Лебедев. - СПб.: Из-во Олега Абишко, 2007. - 320 с.
8. Лебедев А.П. Духовенство древней Вселенской Церкви от времен апостольских до X века / А.П.Лебедев. - СПб.: Из-во Олега Абишко, 2006. - 448 с.
9. Лебедев А.П. Эпоха гонений на христиан и утверждение христианства в греко-римском мире при Константине Великом. Изд. 3-е, испр. / А.П. Лебедев. - СПб.: Из-во Олега Абишко, 2006. - 349 с.
10. Лесюк М., прот. Історія Древньої Церкви / Київська православна богословська академія Української Православної Церкви Київського Патріархату. - К. : [Видавничий відділ УПЦ Київського Патріархату], 2013. - 528 с.
11. Лотоцький О. Автокефалія. У 2-х т. - Варшава, 1933. -Т. 1; Т. 2.
12. Мейендорф И. История Церкви и восточно-христианская мистика / И. Мейендорф. - М.: Институт ДИ-ДИК, 2000. - 576 с.: ил.
13. Саган. О. Вселенське православ'я: суть, історія, сучасний стан. - К., 2004. - 912 с.
14. Сидоров А.И. Древнехристианский аскетизм и зарождение монашества / А.И. Сидоров. - М.: Православный паломник, 1998. - 528 с.
15. Скурат К. История Поместных Православных Церквей. В 2-х т. - М. 1994. - Т.1; Т.2.
16. Поснов М.З. История Христианской Церкви (до разделения Церквей - 1054

г.) / М.З. Поснов. - Киев: Путь к истине, 1991. - 614 с.

17. Шмеман А., прот. Исторический путь православия / А. Шмеман. - Нью-Йорк, 1993. - 178 с.

Перелік питань з курсу «Історія Української Православної Церкви»

1. Поняття, завдання і предмет вивчення Історії Української Православної Церкви. Періодизація історії Української Православної Церкви. Джерела з історії УПЦ.
2. Проповідь апостола Андрія на українських землях. Свідчення літописців і церковних істориків. Грецькі колонії і поширення християнства на півдні України. Місійна праця свв. рівноапостольних Кирила і Мефодія. Утиски свв. братів з боку латинників. Так звана «ересь триязичія».
3. Так зване «Аскольдове хрещення Русі». Свідчення Константинопольського Патріарха Фотія. Княгиня Ольга, її хрещення. Поширення Християнства на Русі за часів її правління. Упокоєння княгині Ольги, розповідь літописця. Київська земля на зорі святого Хрещення. Язичницька віра і необхідність її заміни. Місійні посольства до Київського князя Володимира. Вибір віри. Особисте хрещення.
4. Хрещення Русі-України. Літописне повідомлення про цю подію. Спроби католицьких істориків довести, що Русь прийняла хрещення із Риму. Християнсько-культурний аспект прийняття св. рівноапостольним князем Володимиром християнства із Візантії.
5. Заснування Київської Митрополії, проблема достовірності повідомлень про її першого митрополита. Залежність Київської Митрополії від Константинопольського Патріарха в домонгольський період, її канонічний статус.
6. Київська Митрополія часів князя Ярослава Мудрого. Новоутворені єпархії на її канонічній території. Київський митрополит Іларіон. «Слово про Закон і Благодать». Київський Собор 1147 р. Друга спроба проголошення автокефалії. Поставлення митрополита-русича Климента Смолятича. Церковне управління в Київській Русі в домонгольську добу. Перші спроби князя Андрія Боголюбського розколоти Київську Митрополію.
7. Церковне право і відносини між державою і Церквою в Україні-Русі часів св. Володимира і Ярослава Мудрого. Церковне просвітництво, подвижництво, канонізація святих на Русі в домонгольський період (до 1240 р.). Побудова перших християнських храмів в Україні-Русі. Заснування перших монастирів в Київській Русі.
8. Київська Митрополія за часів Галицько-Волинської держави. Татаро-монгольська навала і зміни в церковному житті на Русі у XIII столітті. Переїзд Київських митрополитів на північні землі до Володимира на Клязьмі.
9. Утворення Галицької Митрополії. Взаємини між Церквою і державою в Галицько-Волинському князівстві.
10. Претензії московських митрополитів на Київську кафедру. Новгородська

- архієпископія і боротьба її владик з Московськими владиками за першість.
11. Київська Митрополія в Литовсько-Руській державі. Боротьба литовських князів за її самостійність. Перші відомості про відновлення митрополичого осідку в Києві в Литовсько-Руській державі. Розділ Митрополії Київської і всієї Руси на дві - Київську і Московську. Причини і передумови поділу.
  12. Флорентійська унія. Митрополит Ісидор. Обрання окремого митрополита в Москві. Проголошення автокефалії Російської Церкви і проблема її канонічності. Боротьба за духовну владу в Україні 1448 - 1458 рр. Висвята окремого митрополита на Київську кафедру. Григорій Болгаринович і його перехід в Православ'я.
  13. Київська Митрополія і її канонічна територія та статус. Київські митрополити другої пол. XV-XVI ст. Священномученик Макарій. Політичні польсько-литовські унії XV-XVI століть.
  14. Українське церковне право. Віленський церковний Собор 1509 р. і його правила. Обласні церковні Собори другої половини XVI століття. Приїзд Константинопольського Патріарха Єремії. Церковні Собори за його участю.
  15. Походження православних братств. Львівське і Віленське церковні братства, їх ставропігія і статuti. Діяльність православних братств в Україні XVI - XVII століть. Захист Православ'я. Церковно-освітня діяльність Української Православної Церкви у XVI столітті.
  16. Православний і Латино-уніатський Собори в Бересті 1596 року. Артикули Берестейської церковної унії. Становище православних після Берестейської унії 1596 року. Сеймова боротьба православних в перше десятиліття XVII століття. Полемічні твори після Берестейської церковної унії 1596 р. «Тренос» Мелетія Смотрицького.
  17. Відновлення православної ієрархії 1621 року. Українське козацтво в боротьбі за православну віру. Київський митрополит святитель Іов Борецький.
  18. Святитель Петро Могила митрополит Київський (1632 - 1646) і його церковно-богословська діяльність. Київський Собор 1641 р. Прийняття Катехізису і Требника Петра Могили. Створення Києво-Могилянської Академії в середині XVII століття.
  19. Українська Православна Церква в добу Хмельниччини. Київський митрополит Сильвестр Косів і його ставлення до Переяславських подій 1654 року. Київський митрополит Діонісій Балабан і його церковна діяльність на тлі політичної «руїни». Боротьба за Київську кафедру після смерті Діонісія Балабана. Митрополит Йосиф Нелюбович-Тукальський. Запустіння митрополичої кафедри після його смерті.
  20. Московська церковна політика в Україні після приєднання Київської Митрополії до Російської Церкви 1686 р. Нищення прав і привілеїв Київської Митрополії (Української Церкви). Вплив українських ієрархів на Московську Церкву у XVIII ст. Денаціоналізація російським Св. Синодом і світською владою українського церковного життя у XIX - поч. XX ст.
  21. Доля Православної Церкви в Правобережній Україні під Польщею у XVIII ст. Православна Церква в період 3-ох поділів Речі Посполитої. Переклади

Священного Писання українською мовою у XIX - XX столітті.

22. Всеукраїнський Собор 1918 р.: загальна характеристика. Перший та Другий Всеукраїнський Православний Церковний Собор УАПЦ. Ідеологічні засади УАПЦ. Усунення митрополита Василя Липківського від управління УАПЦ. «Надзвичайні» церковні Собори УАПЦ. «Самоліквідація» УАПЦ.
23. Патріарший і Синодально-Канонічний Томос Вселенської Константинопольської Патріархії від 13 листопада 1924 р., його значення в історії Української Православної Церкви.
24. Відродження УАПЦ декретом митрополита Діонісія (Валединського) від 24 грудня 1941 р. Початок боротьби між Автономною і Автокефальною Церквами в східних областях України. Вороже ставлення німецької влади до УАПЦ. Український церковний рух в Автокефальній Православній Церкві в Генерал-Губернаторстві 1939 - 1941 рр. Висвята в Генеральній Губернії української православної ієрархії. Архієпископ Холмський і Підляський Іларіон (Огієнко).
25. УАПЦ в повоєнній Німеччині (1946 - 1950). УАПЦ (Соборноправна). Ашаффенбурзький розкол 1947 р. УПЦ в США. Об'єднання православних українців у Західній Європі, Австралії та Новій Зеландії. УАПЦ в Південній Америці після II Світової війни (1939 -1945). Українська Греко-Православна Церква в Канаді. Церковно-освітня діяльність митрополита Вінніпегу і всієї Канади Іларіона (Огієнка).
26. Повне підпорядкування православних парафій в Україні Московському Патріархові. Створення Українського екзархату після II Світової війни (1939 -1945). Український екзархат Московського Патріархату в роки хрущовського гоніння на Православну Церкву в СРСР.
27. Перейменування Українського екзархату на Українську Православну Церкву. Праця митрополита Київського і Галицького Філарета над розширенням автономії УПЦ в нових політичних умовах. Помісний Собор УПЦ 1 - 3 листопада 1991 р. Курс на автокефалію. Повна нівеляція Архієрейським Собором РПЦ статутних положень УПЦ і рішення Помісного Собору 1991 р.
28. Всеукраїнський Православний Церковний Собор 5 - 6 червня 1990 р. Проголошення Київського Патріархату. Перший Патріарх Київський і всієї України Мстислав, приїзд його до Києва та інтронізація в Соборі Св. Софії.
29. Всеукраїнський Православний Об'єднавчий Собор 25 - 26 червня 1992 р. і його постанови. Проголошення Української Православної Церкви - Київського Патріархату. Всеукраїнський Православний Церковний Собор 21 - 24 жовтня 1993 р. Обрання Патріарха Київського і всієї Руси-України Володимира (Романюка). Кончина Святійшого Патріарха Володимира (Романюка).
30. Всеукраїнський Православний Церковний Собор 20 - 22 жовтня 1995 р. Обрання Патріархом Київським і всієї Руси-України Філарета (Денисенка), його інтронізаційна промова. Утвердження і кількісне зростання УПЦ КП. Сучасний стан Української Православної Церкви Київського Патріархату.

Абітурієнти повинні знати і вміти:

- хронологію найважливіших подій історії Української Православної Церкви;
- періоди історії Української Православної Церкви;
- імена найголовніших церковних і громадських діячів і їх роль в житті Української Православної Церкви;
- аналізувати проблематику рухів і суперечок які існували в історії Української Православної Церкви;
- використовувати і аналізувати церковно-історичні джерела, історіографію, наукову літературу;
- аргументації власної позиції з тих чи інших важливих церковно-історичних питань;
- оцінювати сучасну ситуацію з позицій історичного досвіду Церкви.

Рекомендована література

1. Бєднов В.А. Православная Церковь в Польше и Литве. Минск: Лучи Софии, 2003.
2. Власовський І., проф. Нарис історії Української Православної Церкви : у 4 т., 5 кн. - К. : Вид. Української Православної Церкви Київського Патріархату, 1998.
3. Воронин О. Історичний шлях УАПЦ. - Кенсінгтон: «Воскресіння». - 1992. - 136 с.
4. Голубинский Е. История Русской Церкви. 4 тт. 1880-1900 гг.
5. Іларіон (Огієнко), митр. Українська Церква : нариси з історії Української Православної Церкви : у 2 т.: Т. 1 - 2. - К. : Україна, 1993
6. Історія релігій в Україні : [навч. посібник / А. М. Колодний, П. Л. Яроцький, Б. О. Ломовик та ін. ; за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького]. - К. : Т-во „Знання”, КОО, 1999. - 735 с.
7. Карташев А.В. Очерки по истории Русской Церкви. В 2-х т. М. 1991 (и др. изд.).
8. Макарий (Булгаков), Митрополит Московский и Коломенский. История Русской Церкви. М.: Издательство Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1994-1996.
9. Міненко Т., о. Православна Церква в Україні під час Другої світової війни 1939-1945 (Волинський період). - Вінніпег ; Львів : Логос, 2000. Т.1. - 392 с.
10. Преловська І. Історія Української Православної Церкви кінець XVII - XX сторіччя. Навчальний посібник для духовних навчальних закладів. - К.: КПБА, 2007. - 318 с.
11. Лотоцький О. Автокефалія. У 2-х т. - Варшава, 1933. -Т. 1; Т. 2.

Категорії оцінювання

вступного іспиту зі спеціальності: 041 Богослів'я
у галузі знань - 04 Богослів'я

Виконання екзаменаційної роботи оцінюється за стобальною системою:
відмінно (91-100), добре (76-90), задовільно (60-75), незадовільно (1-59).

Максимальна кількість балів:

- за 1 питання - 25 балів;
- за 2 питання - 25 балів;
- за 3 питання - 25 балів;
- за 4 питання - 25 балів.

Оцінку «відмінно» (91-100) заслуговує абітурієнт, який виявив:

- глибоке знання матеріалу з богослів'я, передбаченого програмою підготовки бакалаврів зі спеціальності 041 богослів'я;
- вміння критично аналізувати і оцінювати факти, явища, тенденції розвитку богословської думки;
- повне і правильне виконання усіх чотирьох екзаменаційних завдань;
- творчі здібності в інтерпретації навчального матеріалу;
- вміння логічного і послідовного викладу матеріалу.

Оцінку «добре» (76-90) заслуговує абітурієнт, який виявив:

- чітке орієнтування в матеріалу з богослів'я, передбаченого програмою підготовки бакалаврів зі спеціальності 041 богослів'я;
- вміння критично аналізувати і оцінювати факти, явища, тенденції розвитку богословської думки;
- повне і правильне виконання не менше трьох екзаменаційних завдань (або правильне, але недостатньо повне виконання всіх трьох екзаменаційних завдань);
- вміння логічного і послідовного викладу матеріалу.

Оцінку «задовільно» (60-75) заслуговує абітурієнт, який виявив:

- достатній рівень опанування матеріалу з богослів'я, передбаченого програмою підготовки бакалаврів зі спеціальності 041 богослів'я;
- вміння аналізувати і оцінювати факти, явища, тенденції розвитку богословської думки;
- правильне і повне виконання не менше двох екзаменаційних завдань;
- вміння логічного і послідовного викладу матеріалу.

Оцінку «незадовільно» (1 -59) заслуговує абітурієнт, який не виявив:

- достатнього рівня опанування матеріалу з богослів'я, передбаченого програмою підготовки бакалаврів зі спеціальності 041 богослів'я;
- вміння аналізувати і оцінювати факти, явища, тенденції розвитку богословської думки;
- здатності правильно виконати бодай одне екзаменаційне завдання;
- навичок логічного і послідовного викладу матеріалу.